

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 49/2020-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a. s., Hodžova 11, Žilina, IČO 31 575 951, zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., Štefánikova 8, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 158/2018 z 28. marca 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a. s., podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 158/2018 z 28. marca 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 158/2018 z 28. marca 2019 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý nahradit' trovy konania obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a. s., v sume 640,66 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatšesť centov) na účet advokátskej kancelárie SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., Štefánikova 8, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a. s., vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. IV. ÚS 49/2020-18 zo 4. februára 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a. s., Hodžova 11, Žilina, IČO 31 575 951 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 158/2018 z 28. marca 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobou doručenou Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) 27. augusta 2015 sa sťažovateľka (žalobkyňa) domáhala, aby I. M. (ďalej len „žalovaný“) bola uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľke istinu vo výške 3 911,45 €, úrok vo výške 167,70 €, úrok z omeškania vo výške 0,80 €, úrok vo výške 15,9 % p. a. z nezaplatenej istiny od 2. júla 2015 do zaplatenia, úrok z omeškania

vo výške 5 % p. a. z nezaplatenej istiny a z nezaplatených úrokov od 2. júla 2015 do zaplataenia, ako aj náhradu trov konania. Svoj nárok sťažovateľka vyvodzovala z úverovej zmluvy č. [REDAKOVANÉ] z 26. augusta 2014, ktorú uzatvorila so žalovaným.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 10 C 357/2015-49 z 23. marca 2017 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 3 911,45 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 12. júla 2015 do zaplataenia, a to všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (1. výrok). V prevyšujúcej časti o zaplataenie úroku vo výške 167,70 €, úroku z omeškania vo výške 0,80 €, úroku vo výške 15,9 % p. a. z nezaplatenej istiny od 2. júla 2015 do zaplataenia a úroku z omeškania vo výške 5 % ročne z nezaplatených úrokov od 2. júla 2015 do zaplataenia okresný súd žalobu zamietol s odôvodnením, že v úverovej zmluve pri údajoch o ročnej percentuálnej miere nákladov neboli uvedené všetky predpoklady na jeho výpočet, následkom čoho je úver bezúročný a bez poplatkov (2. výrok). Žalovaný bol súčasne povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania v rozsahu 88 % (3. výrok).

4. Proti rozsudku okresného súdu v jeho zamietajúcej časti a v časti závislého výroku o nároku na náhradu trov konania podala sťažovateľka odvolanie. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 10 Co 50/2017-73 z 10. apríla 2018 potvrdil rozsudok okresného súdu a žalovanému priznal proti sťažovateľke nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Podľa názoru sťažovateľky spočívalo rozhodnutie krajského súdu na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako neprípustné, pretože v danej veci bolo v čase začatia dovolacieho konania predmetom dovolacieho konania peňažné plnenie vo výške 2 689,72 €, ktoré predstavuje príslušenstvo pohľadávky – úrok vo výške 167,70 €, úrok z omeškania vo výške

0,80 €, úrok 15,9 % ročne z nezaplatenej istiny od 2. júla 2015 do zaplataenia, úrok z omeškania vo výške 5 % ročne z nezaplatených úrokov od 2. júla 2015 do zaplataenia. S ohľadom na skutočnosť, že výška peňažného plnenia v čase začatia dovolacieho konania neprevyšovala desaťnásobok minimálnej mzdy (3 800 €), prípustnosť dovolania sťažovateľky bola v zmysle § 422 ods. 1 písm. c) CSP vylúčená. To teda znamená, že na sťažovateľku, ktorá vystupovala v predmetnom spore v postavení dodávateľa, sa na prípustnosť jej dovolania vzťahuje § 422 ods. 1 písm. a) CSP (podmienka peňažného plnenia prevyšujúca desaťnásobok minimálnej mzdy). Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia v bode 10 s odkazom na svoju ustálenú rozhodovaciu prax uviedol: *„I keď v preskúmvanej veci išlo o tzv. spotrebiteľský spor, teda spor s ochranou slabšej strany, pre posúdenie prípustnosti dovolania neprichádzalo do úvahy uplatnenie nižšieho majetkového cenzu, t. j. dvojnásobku minimálnej mzdy v zmysle § 422 ods. 1 písm. b/ C.s.p. Účelom zníženia majetkového cenzu v sporoch s ochranou slabšej strany je totiž podľa dôvodovej správy k C.s.p. zvýšená procesná ochrana slabšej strany, ktorou je v spotrebiteľskom spore spotrebiteľ. Táto zvýšená procesná ochrana spočíva v sprístupnení dovolania i pri nižšej sume peňažného plnenia. Znížený majetkový cenzus sa teda v spotrebiteľskom spore uplatní, ak dovolateľom je neúspešný spotrebiteľ. Pokiaľ je však dovolateľom neúspešný dodávateľ, pre posúdenie prípustnosti dovolania platí majetkový cenzus vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Táto interpretácia neodporuje princípu rovnosti zbraní, pretože je všeobecne známou skutočnosťou, že rovnosť subjektov je v určitých sporoch (vzhľadom na postavenie strán) len fikciou, na ktorú zákonodarca v C.s.p. reagoval tzv. pozitívnou diskrimináciou, t. j. osobitnou právnou úpravou sporov s ochranou slabšej strany. Za takéto spory sa považujú spotrebiteľské spory, antidiskriminačné spory a individuálne pracovné spory (§ 290 až § 323 C.s.p.), pričom slabšou stranou v nich je spotrebiteľ, zamestnanec a diskriminovaný. Ochrana slabšej strany spočíva v tom, že sa jej priznáva viac práv za účelom docielenia rovného postavenia s druhou stranou sporu, a teda dôsledného naplnenia princípu rovnosti zbraní.“* Na správnosť uvedeného názoru preferujúceho účel (zákona) zníženia majetkového cenzu v sporoch s ochranou slabšej strany poukazuje v spojitosti s čl. 3 CSP a čl. 152 ods. 4 ústavy aj iné rozhodnutie najvyššieho súdu (sp. zn. 7 Cdo 256/2018). Najvyšší súd tam vyslovil, že na rovnakom základe je stanovená aj povinnosť platenia súdneho poplatku, ktorá sa,

zvýrazňujúc uvedený účel, viaže sa na osobné (spotrebiteľ'a), a nie vecné (konanie so spotrebiteľ'om) oslobodenie.

7. Sťažovateľka nesúhlasí s uvedenými závermi najvyššieho súdu a tvrdí, že z jeho strany došlo k extrémnej interpretácii § 422 ods. 1 CSP, v dôsledku čoho boli závažným spôsobom porušené jej v záhlaví označené práva. Podľa jej názoru zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva pre dodávateľ'a v spotrebiteľ'ských sporoch také obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že dovolací prieskum pre nesprávne právne posúdenie (z jeho iniciatívy) je možný iba vtedy, ak hodnota sporu prevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy. Sťažovateľka sa domnieva, že k záveru prijatému najvyšším súdom nemožno dospieť žiadnou z tradičných výkladových metód. Na základe jazykového výkladu § 422 ods. 1 CSP možno podľa názoru sťažovateľky vyvodiť, že zákonodarca v sporoch s ochranou slabšej strany neviaže znížený majetkový cenzus výlučne na slabšiu stranu (t. j. na subjekt konania), ale na predmet konania ako taký (t. j. konania o splnenie peňažnej povinnosti s ochranou slabšej strany). Z hľadiska systematického výkladu sťažovateľka poukazuje na to, že znížený cenzus nie je normovaný v osobitných ustanoveniach o sporoch s ochranou slabšej strany (druhá hlava, tretia časť Civilného sporového poriadku), ale vo všeobecných ustanoveniach o dovolaní. Takisto záver, že dovolanie je za splnenia zákonných podmienok prístupné neúspešnému spotrebiteľ'ovi, ako aj neúspešnému dodávateľ'ovi, žiadnym spôsobom nepopiera zmysel a účel vyjadrený v § 422 ods. 1 písm. b) CSP, ktorým je zvýšená procesná ochrana slabšej strany spočívajúca v sprístupnení dovolania i pri nižšej sume peňažného plnenia.

8. Sťažovateľka ďalej uvádza, že pokiaľ štát v § 422 ods. 1 písm. b) a c) CSP výslovne normuje, že v sporoch s ochranou slabšej strany nie je dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy (na príslušenstvo sa neprihliada), resp. ak je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a jeho výška v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje túto sumu, nemôže najvyšší súd svojvoľne a benevolentne konštatovať, že bagatel'ný cenzus je viazaný na konkrétnu stranu, nie na predmet konania. Odmietnutím dovolania za daných okolností najvyšší súd nielenže odňal sťažovateľke možnosť konať

pred súdom, a to až na úrovni *denegatio iustitiae*, ale súčasne jej znemožnil uskutočňovanie jej procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu jej práv na súdnu ochranu a spravodlivý proces garantovaných čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Reštriktívnym výkladom § 422 ods. 1 CSP najvyšší súd podľa sťažovateľky negoval princíp rovnosti sporových strán a vytvoril medzi nimi hrubý nepomer v rozpore s požiadavkou spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a princípu rovnosti strán konania vyjadreného v čl. 47 ods. 3 ústavy.

10. Sťažovateľka napokon namieta, že napadnutým rozhodnutím došlo k porušeniu jej práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, pretože vec mala byť postúpená sedemčlennému veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, a teda o podanom dovolaní nemal podľa sťažovateľky rozhodovať trojčlenný senát najvyššieho súdu 5 Cdo. V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že v inom spotrebiteľskom spore dovolací súd dovolanie sťažovateľky meritórne prejednal, dokonca mu uznesením sp. zn. 3 Cdo 146/2017 z 22. februára 2018 vyhovel, napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Pritom nešlo o ojedinelú prax, keďže najvyšší súd podobne rozhodol vo veciach vedených pod sp. zn. 4 Cdo 65/2018 a sp. zn. 5 Cdo 132/2017. Senát najvyššieho súdu 5 Cdo dospel podľa sťažovateľky k odlišnému právnemu názoru vo vzťahu k uplatneniu zníženého majetkového cenzu podľa § 422 ods. 1 CSP než iné senáty najvyššieho súdu, a preto za týchto okolností bolo jeho povinnosťou postupovať podľa § 48 ods. 1 CSP a postúpiť vec na prejednanie veľkému senátu.

11. Na základe už uvedeného sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľke priznal náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

12. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom č. k. KP 3/2020-92, Cpj 35/2020 z 12. februára 2020 vyjadrila podpredsedníčka najvyššieho súdu. V ňom uviedla, že najvyšší súd vysvetlil použitie majetkového cenzu vo svojom rozhodnutí uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 29/2019, v ktorom uviedol, že znížený majetkový cenzus [§ 422 ods. 1 písm. b) CSP] sa v spotrebiteľskom spore uplatní, ak dovolateľom je neúspešný spotrebiteľ. Pokiaľ je však dovolateľom neúspešný dodávateľ, pre posúdenie prípustnosti dovolania platí majetkový cenzus vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy (zhodne rozhodol najvyšší súd aj vo veciach vedených pod sp. zn. 6 Cdo 191/2018, 6 Cdo 42/2018, 4 Cdo 186/2018, 7 Cdo 216/2018, 1 Cdo 263/2018 a sp. zn. 5 Cdo 158/2018). V sťažovateľkou uvádzaných rozhodnutiach (sp. zn. 3 Cdo 146/2017, 4 Cdo 65/2018, 5 Cdo 132/2017) sa najvyšší súd právnou otázkou majetkového cenzu nezaoberal, vôbec ju neriešil. Prax najvyššieho súdu je v tejto otázke jednotná a otázku prípustnosti dovolania v týchto prípadoch vykladá rovnako a v súlade so záverom, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd, ktorý je ustálenou praxou ústavného súdu. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu, rovnosti účastníkov konania a práva na zákonného sudcu. Najvyšší súd súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

13. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti listom z 20. februára 2020 zaslaným doporučené do vlastných rúk upovedomil zúčastnenú osobu s tým, že má právo vyjadriť sa k nej v lehote 10 dní od doručenia upovedomenia. Poštová zásielka sa ústavnému súdu 28. februára 2020 vrátila s uvedením „adresát neznámy“ a po opakovanom pokuse o doručenie sa zásielka vrátila 9. apríla 2020 ako neprevzatá v odbernej lehote, a teda zúčastnená osoba sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrila.

14. Na vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu reagovala sťažovateľka podaním z 20. apríla 2020, v ktorom poukázala na to, že občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu sa uznieslo na publikovaní judikátu č. 29/2019 až 6. júna 2019, t. j. dva mesiace po vydaní ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Sťažovateľka zastáva názor, že arbitrárny záver najvyššieho súdu nemôže legitimizovať ani údajne jednotná prax dovolacieho súdu v otázke prípustnosti dovolania v týchto prípadoch. To, že senáty dovolacieho súdu aktuálne zhodne uplatňujú v sporoch s ochranou slabšej strany znížený majetkový cenzus iba vo vzťahu k neúspešnému spotrebiteľovi, neznamená, že rozhodujú ústavne konformne. Navyše sťažovateľka nenamieta porušenie svojich základných práv v nadväznosti na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe. Viacpočetné identické rozhodovanie dovolacieho súdu v rovnakej právnej otázke nijako nepredikuje jeho vecnú správnosť. Ústavnoprávna akceptovateľnosť určitého právneho názoru predstavuje objektívnu kategóriu a musí byť posudzovaná z hľadiska svojho obsahu a vecne. Pokiaľ má dovolací súd tendenciu presadzovať myšlienku, že uvedené kritériá sú irelevantné, ak sa identický právny názor vyskytuje opakovane, ide o neprijateľnú konklúziu, ktorá odporuje samotnej podstate štátneho výkonu spravodlivosti a zákonnosti prostredníctvom súdnej moci. Poukázala na nálezy ústavného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. I. ÚS 332/2019 a I. ÚS 382/2019.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

16. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

17. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Len výnimočne za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcej vete môže ústavný súd hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje.

19. Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

20. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a s účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení.

Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu k všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

21. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

22. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 158/2018 z 28. marca 2019 (bod 6).

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

24. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

25. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

26. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

27. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

28. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36].

29. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Pri stanovení obmedzení požíva štát určitú mieru voľnej úvahy. Právo na prístup k súdu nemožno obmedziť takým spôsobom alebo do takej miery, že to naruší samotnú podstatu daného práva. Európsky súd pre ľudské práva považuje obmedzenie v prístupe k opravným prostriedkom orgánu najvyššej súdnej moci spočívajúce

v zákonom stanovení hranice majetkového cenzu (*ratione valoris*) za legitímnu a odôvodnenú procesnú požiadavku rešpektujúcu postavenie a úlohy, ktoré plní orgán najvyššej súdnej moci riešiaci (len) veci požadovanej dôležitosti (Brualla Gómez de la Torre proti Španielsku, sťažnosť č. 26737/95, rozsudok z 19. 12. 1997, § 36; Kozlica proti Chorvátsku, sťažnosť č. 29182/03, rozsudok z 2. 11. 2006, § 33). Avšak obmedzenie práva na prístup k súdu nebude v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 dohovoru v prípade, že nesleduje legitímny cieľ, a ani v prípade, že medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom nie je primeraný vzťah proporcionality (Gréckokatolícka farnosť Lupeni a iní proti Rumunsku, sťažnosť č. 76943/11, rozsudok z 29. 11. 2016, § 89).

30. Pri preskúvaní aplikácie zákonného obmedzenia v prístupe k súdu z dôvodu majetkového cenzu (*ratione valoris*) EŠLP berie do úvahy aj ďalšie faktory a medzi nimi (s prihliadnutím na okolnosti tu prejednávaných vecí) je to predovšetkým predvídateľnosť a nadmerný formalizmus obmedzenia (Garzičić proti Čiernej Hore, sťažnosť č. 17931/07, rozsudok z 21. 9. 2010, § 30 – § 32; Hasan Tunç a iní proti Turecku, sťažnosť č. 19074/05, rozsudok z 31. 1. 2017, § 30 – § 34). Okolnosť predvídateľnosti obmedzenia v prístupe k súdu je splnená, ak je vnútroštátna súdna prax jednotná a aplikácia takejto praxe konzistentná (Levages Prestations Services proti Francúzsku, sťažnosť č. 21920/93, rozsudok z 23. 10. 1996, § 42).

31. Pri posúdení toho, či rozhodovanie vnútroštátnych súdov je zaťažené prílišným či nadmerným formalizmom, bude nevyhnutné prihliadať na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, pričom k porušeniu práva na prístup k súdu dôjde v prípade, že stanovené pravidlo prestane slúžiť cieľu právnej istoty a riadnemu výkonu spravodlivosti a stane sa z neho bariéra znemožňujúca strane sporu prejednať jej spor meritórne pred príslušným súdom (Kart proti Turecku, sťažnosť č. 8917/05, rozsudok Veľkej komory z 3. 12. 2009, § 79 *in fine*).

32. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj nevyhnutnú súčasť každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy.

Rovnosť účastníkov konania súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci civilného konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Citované ustanovenie ústavy teda zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého, či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

33. Rovnosť strán v civilnom konaní je v judikatúre ESĽP vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, § 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, § 38).

34. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že za zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy zásadne treba považovať toho, kto bol určený na prerokovávanie veci v súlade s rozvrhom práce súdu. Ak však nastanú okolnosti odôvodňujúce presun takto pridelenej veci (resp. agendy) na iného sudcu pre dôvody uvedené v právnom predpise, tak aj sudcov, ktorým boli veci následne pridelené, treba takisto považovať za zákonných sudcov podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 119/02, III. ÚS 90/02, III. ÚS 295/08).

35. Nepredloženie veci súdnemu orgánu oprávnenému riešiť otázku, odpoveď na ktorú sa v judikatúre súdov rozchádza alebo ktorá súvisí s výkladom a aplikáciou špeciálnej právnej normy, v prípadoch, keď je príslušný súd povinný tak na základe zákona

(resp. právneho predpisu) urobiť, môže znamenať odňatie veci zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 270/2012, IV. ÚS 299/2012 alebo IV. ÚS 206/08).

36. Nesprávny procesný postup dovolacieho súdu pri (ne)uplatnení postupu podľa § 48 ods. 1 CSP majúci charakter arbitrárnosti môže v kontexte všeobecne ponímanej spravodlivosti v konaní ako celku znamenať aj porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie (m. m. II. ÚS 332/2018). Rozhodnutie dovolacieho senátu o tom, že v konkrétnej veci predloží či nepredloží vec veľkému senátu je vecou jeho úvahy. Z uvedených dôvodov, pokiaľ sú splnené všetky zákonom stanovené podmienky pre uplatnenie postupu podľa § 48 ods. 1 CSP, dovolací senát vec veľkému senátu predloží bez ohľadu na aktivitu samotnej strany v spore, teda bez ohľadu na to, či strana v spore uplatnenie postupu podľa § 48 ods. 1 CSP požaduje.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV.1 K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

37. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vytýka, že bez meritórneho prejednania jej dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP ho odmietol ako neprípustné. Ústavne nesúladným spôsobom pritom vyložil § 422 ods. 1 CSP tak, že na sťažovateľku (neúspešného dodávateľa) sa aplikuje majetkový cenzus vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy, čím porušil jej základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (body 7 až 9).

38. Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

39. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

40. Podľa § 422 ods. 1 CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

41. Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

42. Charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku nepriamo determinuje aj postavenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorý nemôže byť vnímaný ako tretia inštancia s právomocou preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (k tomu pozri napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017 a 4 Cdo 157/2017). Stanovenie majetkového cenzu obmedzujúceho prípustnosť dovolania pre nesprávne právne posúdenie na výšku sumy, ktorá má byť predmetom dovolacieho konania, je pritom tak, ako to už bolo zdôraznené aj s prihliadnutím na judikatúru ESĽP, v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje postaveniu a úlohám, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní.

43. Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je v prípade, že ním dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (ako to je aj v prípade sťažovateľky), riešenie zásadných právnych otázok, ktoré neboli vyriešené

dovolacím súdom v jeho rozhodovacej praxi [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], prípadne zjednocovanie judikatúry [§ 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP]. Aj z týchto dôvodov preto prípadné rozhodnutie najvyššieho súdu v dovolacom konaní presahuje hranice rozhodnutia *inter partes*, keďže má oveľa širší a všeobecnejší dosah pre aplikačnú prax všeobecných súdov a v konečnom dôsledku aj pre správanie oboch strán v spotrebiteľskom vzťahu ako takom.

44. Všeobecne je dôvodom zvýšenej ochrany strán v spore potreba dorovnania procesného postavenia slabšej strany s cieľom zachovania funkčnej procesnej rovnosti. V záujme vyhnúť sa neodôvodnenému paušálnemu uplatňovaniu nadradeného postavenia slabšej strany je nevyhnutné uplatňovať princíp ochrany slabšej strany rozumne a v procesnoprávných súvislostiach (k tomu pozri aj ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 45 až 46.).

45. Úprava konkrétnych odchýlok od všeobecnej úpravy sporových pravidiel na účel zaistenia *de facto* rovnosti, resp. rovnosti šancí (o ktoré v prípade pozitívnej diskriminácie, na ktorú najvyšší súd v konkrétnych okolnostiach veci poukazuje, ide) pri uplatňovaní nároku na súde alebo bránení sa proti nárokom druhej strany pri spotrebiteľských sporoch je predmetom predovšetkým ustanovení prvého dielu druhej hlavy tretej časti Civilného sporového poriadku. V § 290 až § 300 CSP zahŕňa vo svojej podstate pravidlá protežujúce zvýšenú ochranu spotrebiteľa v procesnom štádiu po začatí konania (zastúpenie spotrebiteľa, poučovacia povinnosť, spojenie vecí, zmena žaloby, dokazovanie, nariadenie pojednávania, osobitné ustanovenia o rozhodnutiach). Ustanovenia § 301 až § 306 CSP pojednávajú o osobitnom konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach, ktoré v súlade s § 302 CSP možno začať len na podnet špecificky legitimovaných subjektov (v súlade s § 302 CSP žalobu podľa § 301 môže proti dodávateľovi podať iba právnická osoba založená alebo zriadená na ochranu spotrebiteľa a orgán dohľadu podľa osobitného predpisu).

46. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné

interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné inštitúty s tým, že táto ochrana je už súčasťou zákonnej normy ako účel právnej normy a už nepotrebuje osobitnú expanzívnu interpretáciu nad rámec interpretačných štandardov vrátane teleologického výkladu. Koncept ochrany spotrebiteľa v klasickom poňatí nie je v napätí s ústavou, ale to neznamená, že je priamo ústavným princípom (PL. ÚS 11/2016, pozri aj rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-42/15 z 9. 11. 2016 vo veci Home Credit Slovakia, a. s., proti Kláre Bíróovej).

47. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zistil, že základom v ňom prezentovanej interpretácie § 422 ods. 1 CSP, ktorá viedla k odmietnutiu dovolania sťažovateľky pre jeho neprípustnosť, je znenie dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku, resp. len tej časti dôvodovej správy, ktorá vo vzťahu k uvedenému ustanoveniu uvádza: „Predkladateľ zavádza jednotné kritérium hodnoty sporu bez rozdeľovania na občianskoprávne a obchodné spory, ktoré z povahy veci stratilo zmysel. Tzv. bagateľný cenový limit je v sporoch s ochranou slabšej strany stanovený nižšie ako všeobecné kritérium z dôvodu zvýšenej procesnej ochrany slabšej strany.“ Okrem toho, že výklad práva podľa dôvodovej správy (tzv. autentický výklad) je iba jedným z možných spôsobov interpretácie právnej normy, citovaná časť dôvodovej správy ani konkrétne nerieši prípustnosť, resp. neprípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

48. „V právnej vede neexistuje všeobecne prijatá dohoda, či niektorá z metód výkladu má prioritu. Jednotlivé metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a rozumne odôvodniteľnému vysvetleniu textu právnej normy a jej účelu... jazykový, systematický, teleologický, historický aj porovnávací výklad má spoločný menovateľ vo formách logickej argumentácie. Prvosledovou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je metóda doslovného výkladu. Až tam a vtedy, kde a keď doslovným výkladom nemožno jednoznačne identifikovať subjekt, obsah alebo objekt právnej normy, sa v materiálnom

právnom štáte možno odkloniť od doslovného výkladu a nejasnosť právnej úpravy odstraňovať prostredníctvom inej metódy výkladu.“ (DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 131 a 133.).

49. Účel § 421 ods. 1 písm. b) a c) v spojení s § 432 ods. 1 CSP, ako aj účel § 422 ods. 1 CSP je primárne potrebné hľadať v súlade s ich znením, čo však najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu neurobil. Výlučne a izolovane uprednostnil úmysel zákonodarcu bez náležitého zohľadnenia jazykového výkladu relevantného ustanovenia. Neprihliadol na charakter dovolacieho konania a jeho účel. Bližšie neozrejmil, ako sa prejavuje nerovné postavenie spotrebiteľa a dodávateľa v kontexte dovolacieho konania, ktoré by legitímne odôvodňovalo zvýšenú procesnú ochranu slabšej strany (uplatnenie majetkového cenzu vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy) a zníženú procesnú ochranu silnejšej strany (uplatnenie majetkového cenzu vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy). Vzdialil sa tak od jazykového vyjadrenia právnej normy až do tej miery, že jeho výklad relevantného ustanovenia § 422 ods. 1 písm. b) CSP spôsobil ústavnú nekonformitu. Uprednostnením zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa pri prístupe k dovolaniu dostal svoje rozhodnutie do polohy neodôvodneného a paušálneho uplatňovania nadradeného postavenia slabšej strany, ktoré porušuje princíp rovnosti zbraní, resp. rovnosti strán v spore, keďže neodôvodnene stavia sťažovateľku ako dovolateľku do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti druhej strane. Najvyšší súd uvedeným výkladom v konečnom dôsledku zvýšil požiadavky pre prípustnosť dovolania v sporoch s ochranou slabšej strany nad zrozumiteľne a jasne zákonom vymedzené podmienky. Urobil tak bez odôvodnenia prítomnosti rozumných a presvedčivých dôvodov len s poukazom na potrebu ochrany slabšej strany. Paradoxne tak pri argumentovaní potrebou ochrany slabšej strany neuplatnil podľa skutkového stavu relevantné ustanovenie § 422 ods. 1 písm. b) CSP, ktoré spor nepochybne zasadzovalo do rámca sporov s ochranou slabšej strany, ale použil neprináležiaci § 422 ods. 1 písm. a) CSP, posudzujúc spor, ako keby vôbec nešlo o spor s ochranou slabšej strany. Vychádzal pritom len jednostranne z kritéria postavenia osoby, ktorá podávala dovolanie (neúspešný dodávateľ), ktoré nebolo v príslušnej právnej norme uvedené. Svojevoľná interpretácia § 422 ods. 1 CSP prezentovaná najvyšším súdom tak v konečnom dôsledku spôsobuje uplatnenie rozdielnych podmienok

v prístupe k dovolaniu medzi spotrebiteľom a dodávateľom. V dostatočnej miere nezohľadňuje charakter dovolacieho konania a jeho účel, postavenie najvyššieho súdu v systéme všeobecného súdnictva.

50. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd v napadnutom uznesení nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom dovolaní sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

51. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

52. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

53. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

54. Úlohou najvyššieho súdu preto bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

55. Aj z čl. 2 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

IV.2 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

56. Sťažovateľka namietala, že bolo povinnosťou senátu najvyššieho súdu vec postúpiť na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, pretože dovolanie sťažovateľky v inom spotrebiteľskom spore, predmetom ktorého bolo zaplatenie sumy 2 178,70 € s príslušenstvom, najvyšší súd meritorne prejednal, dokonca mu vyhovel a uznesením sp. zn. 3 Cdo 146/2017 z 22. februára 2018 zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Pokiaľ tak najvyšší súd v tomto spore neurobil, porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (bod 10).

57. Podľa § 48 ods. 1 CSP ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor.

58. Cieľom právnej úpravy obsiahnutej v § 48 ods. 1 CSP je upraviť procesný postup najvyššieho súdu v prípadoch, keď jeho (trojčlenný) senát dospeje k záveru, že v ním prejednávanej veci je daný dôvod na zmenu (na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania), teda dôvod na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, alebo na zmenu právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu alebo na odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu. Pokiaľ k takejto situácii dôjde, je senát, ktorý dospeje k záveru, že je dôvod

na zmenu, povinný postúpiť vec veľkému senátu (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 174/2016 z 10. novembra 2016 uverejnený v zbierke pod R 17/2017).

59. Nevyhnutným predpokladom na uplatnenie postupu predložiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu je teda vôľa senátu najvyššieho súdu odchýliť (odkloniť) sa od právneho názoru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí, resp. rozhodnutiach najvyššieho súdu. Spor o interpretáciu právnej normy je pritom daný, ak sú najmenej v dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré odlišným spôsobom vykladajú (interpretujú) rovnakú právnu normu (k tomu pozri aj uznesenie veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 4/2017 z 18. decembra 2017).

60. Ústavný súd už v minulosti uviedol, že nepredloženie veci súdnemu orgánu oprávnenému riešiť otázku, odpoveď na ktorú sa v judikatúre súdov rozchádza alebo ktorá súvisí s výkladom a aplikáciou špeciálnej právnej normy, v prípadoch, keď je príslušný súd povinný tak na základe zákona (resp. právneho predpisu) urobiť, môže znamenať odňatie veci zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 270/2012, IV. ÚS 299/2012 alebo IV. ÚS 206/08). Nesprávny procesný postup dovolacieho súdu pri (ne)uplatnení postupu podľa § 48 ods. 1 CSP majúci charakter arbitrárnosti môže v kontexte všeobecne ponímanej spravodlivosti v konaní ako celku znamenať aj porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie (m. m. II. ÚS 332/2018). Rozhodnutie dovolacieho senátu o tom, že v konkrétnej veci predloží či nepredloží vec veľkému senátu, je vecou jeho úvahy. Z uvedených dôvodov ak sú splnené všetky zákonom stanovené podmienky pre uplatnenie postupu podľa § 48 ods. 1 CSP, dovolací senát vec veľkému senátu predloží bez ohľadu na aktivitu strany v spore, teda bez ohľadu na to, či strana uplatnenie tohto postupu požaduje. Z uvedeného dôvodu je pre posúdenie ústavnej udržateľnosti postupu najvyššieho súdu bez právnej relevantnosti skutočnosť, či v konkrétnom prípade sťažovateľka o predloženie veci veľkému senátu žiadala.

61. Sťažovateľka na obhajobu svojho tvrdenia o povinnosti dovolacieho senátu obrátiť sa na veľký senát tvrdí, že otázka zníženého majetkového cenzu a jeho aplikácia

v sporoch s ochranou slabšej strany bola odlišne riešená v jej inej veci (k tomu pozri bod 10 tohto nálezu), v ktorej najvyšší súd za situácie, keď napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevýšil desaťnásobok minimálnej mzdy, uznesením sp. zn. 3 Cdo 146/2017 z 22. februára 2018 dovolanie sťažovateľky ako prípustné prejednal, rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

62. Ústavný súd v tomto kontexte zdôrazňuje, že súčasťou prvotnej fázy rozhodovania najvyššieho súdu o dovolaní je nepochybne posúdenie prípustnosti dovolania podľa príslušných ustanovení procesných kódexov. Najvyšší súd v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 146/2017 bezpochyby skúmal podmienky prípustnosti dovolania, ale z uznesenia z 22. februára 2018 nevyplývajú žiadne úvahy alebo závery týkajúce sa posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 422 CSP. Ak aj uvedeným uznesením najvyššieho súdu bola iná vec sťažovateľky za obdobného skutkového a právneho stavu riešená odlišne, to samo osebe nezakladá dôvod na predloženie veci veľkému senátu v posudzovanej veci. Skutočnosť, ktorá v konkrétnych okolnostiach determinuje posúdenie ústavnosti postupu dovolacieho senátu, ktorý vec sťažovateľky nepredložil veľkému senátu, spočíva v absencii akéhokoľvek výslovného právneho názoru na aplikáciu majetkového cenzu v spotrebiteľských sporoch. V spomínanej inej veci na rozdiel od preskúmaného napadnutého uznesenia najvyššieho súdu úplne chýba *ratio decidendi* k interpretácii a následnej aplikácii § 422 ods. 1 písm. b) CSP. Podobne je to aj vo veciach sp. zn. 4 Cdo 65/2018 a 5 Cdo 132/2017, v ktorých najvyšší súd vecne prejednal dovolania, čo podľa sťažovateľky implikuje záver o pôvodnom paušálnom uplatňovaní zníženého majetkového cenzu v sporoch s ochranou slabšej strany bez ohľadu na osobu dovolateľa.

63. Keďže v spomínanom uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 146/2017 úplne absentovalo posúdenie a vyriešenie otázky prípustnosti dovolania podľa § 422 CSP v spotrebiteľskom spore, keď dovolateľom je neúspešný dodávateľ, nie je možné prijať záver, že tu existoval spor o interpretáciu právnej normy (k tomu pozri aj argumentáciu podpredsedníčky najvyššieho súdu obsiahnutú v bode 12 tohto nálezu). Absencia sporu o právnú otázku podľa názoru ústavného súdu ospravedlňuje postup dovolacieho senátu, ktorý vec nepredložil veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP.

64. Konkrétne okolnosti vecí sťažovateľky z už uvedených dôvodov nedovoľujú ústavnému súdu prijať záver o tom, že neuplatnenie postupu podľa § 48 ods. 1 CSP zo strany najvyššieho súdu v jej veciach má charakter arbitrárnosti a spôsobuje v kontexte namietaného porušenia zásady predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a princípu právnej istoty porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

65. Jedným zo spôsobov, akým najvyšší súd zabezpečuje jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, je okrem postupu podľa § 48 ods. 1 CSP aj prijímanie stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a zverejňovanie právoplatných súdnych rozhodnutí zásadného významu [§ 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) a § 23 ods. 1 písm. a) a b) zákona o súdoch].

66. V súlade s § 21 ods. 3 písm. d) zákona o súdoch je prerokovanie a schválenie návrhov rozhodnutí na uverejnenie v zbierke v právomoci kolégia najvyššieho súdu a predstavuje preto zovšeobecňujúci názor väčšiny členov kolégia najvyššieho súdu, a tým aj členov viacerých senátov najvyššieho súdu. Nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu na rozdiel od publikovaného rozhodnutia najvyššieho súdu vyjadruje názor väčšiny členov vo veci konajúceho senátu v individuálne ním prejednáwanej veci (k tomu pozri aj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 174/2016 z 10. novembra 2016).

67. Aj z uvedených dôvodov sa rozhodnutiu publikovanému zákonom stanoveným spôsobom v zbierke priznáva osobitný význam, v dôsledku ktorého výklad, ktorý sa podáva v publikovanom judikáte, síce nie je právne (*de iure*) záväzný, ale fakticky (*de facto*) má vysokú vecnú autoritu. *Ipsa iure* má judikatúra najvyššieho súdu normatívny charakter vo vertikálnej línii (voči súdom nižších inšancií), ako aj v horizontálnej línii, a to medzi jednotlivými senátmi a kolégiami najvyššieho súdu navzájom (k tomu pozri aj rozhodnutia najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 3 Cdo 56/2014, sp. zn. 3 Cdo 144/2014 a sp. zn. 3 Cdo 136/2016).

68. Aj tieto skutočnosti (existencia výslovnej interpretácie relevantného ustanovenia Civilného sporového poriadku citovaná najvyšším súdom v sp. zn. 6 Cdo 191/2018, 6 Cdo 42/2018, 4 Cdo 186/2018, 7 Cdo 216/2018, 1 Cdo 263/2018 a sp. zn. 7 Cdo 256/2018, ako aj následná publikácia judikátu R 29/2019 a jeho faktická záväznosť) sú pre posúdenie ústavnej udržateľnosti postupu najvyššieho súdu pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky v súvislosti s požiadavkou predloženia veci veľkému senátu rozhodujúce. V konkrétnych okolnostiach veci odôvodňujú v celkovom kontexte námietky sťažovateľky záver o tom, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je výsledkom takého postupu najvyššieho súdu, ktorý by bol spôsobilý z dôvodu nesprávneho procesného postupu pri zaisťovaní jednotnosti interpretácie a aplikácie príslušného ustanovenia Civilného sporového poriadku ako následok vyvolať porušenie základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu či jej práva na spravodlivé súdne konanie. V danom prípade nič nenasvedčuje tomu, že o dovolaní sťažovateľky nerozhodol zákonný sudca, resp. senát určený na prerokovávanie veci v súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu.

69. Keďže k porušeniu základného práva zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu nepredloženia veci veľkému senátu na podklade už uvádzaných skutočností nedošlo, ústavný súd relevantnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovел tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario*).

V.

Trovy konania

70. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania.

71. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

72. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádza z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2018 predstavovala sumu 980 € a za I. polrok 2019 predstavovala sumu 1 062 € .

73. Ústavný súd v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 640,66 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu podpredsedníčky najvyššieho súdu) vykonané v roku 2019 a 2020 v sume 163,33 €, resp. 177 € za jeden úkon, dva režijné paušály v sume 9,80 € za jeden paušál a jeden režijný paušál v sume 10,62 € spolu s 20 % daňou z pridanej hodnoty, ktorú zaviazal uhradiť najvyšší súd (bod 3 výroku nálezu).

74. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu